

олицетворения всего народа в целом. Что важнее: «Закон» или «Благодать», стабильное и крепкое государство или счастливо и вольготно живущий народ?

Герой пытается осуществить, казалось бы, неосуществимое в России: жить и действовать в рамках закона, при этом оставаясь человеком, не вступающим в конфликт с собственной совестью, живущим «не по лжи». Каждый исторический период, описываемый в той или иной главе-дне, посылает Маркелу соблазн. Его испытывают любовью, властью, деньгами, душегубством. Но герой благополучно справляется с каждым новым испытанием, приходя, в конце концов, к миру и гармонии, осознанию высшей цели в жизни.

Присяжнюк О.М., канд. філол. наук, доцент

Київський національний університет будівництва і архітектури

ХУДОЖНЬО-ІДЕЙНИЙ КОНЦЕПТ НЕОРОМАНТИЗМУ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Творчість виняткової, надзвичайної Лесі Українки перманентно цікава читачам і літературознавцям. Поезію мисткині повсякчас вивчали та інтерпретували різні дослідники (В.Іваненко, А.Костенко, Л.Мірошніченко, М.Олійник, С.Павличко, В.Погребенник, С.Скиба тощо). Але за увесь час поступу української літературознавчої думки деякі її поезії все ж не були уважно проаналізовані, а отже не отримали належної естетико-філософської оцінки науковців.

Тож, мета нашого дослідження – розкрити один із маловідомих кримських етапів поетичної творчості Лесі Українки – період 1907 – 1908 років, коли так складалася доля поетки, що «вона ... змушена була все жити на чужині або на курортах, у сторонах, хоч багатих на сонце і тепло...» (процитовано за [2, с. 3]). Ця остання Лесина подорож до Криму високохудожньо представлена ліричним циклом «Хвиля», де перша поезія «За горою блискавиці...» – ліричний опис серпневої грози у затоці Балаклави. Якраз у місті Балаклава поетеса пробувала від весни до жовтня 1907 року («Балаклавська адреса Лесі Українки добре відома. Тут на дачі ... вона мала час і умови для літературної роботи...» [1, с. 12]). На наш погляд, зазначений твір представляє особливий інтерес, на ньому і акцентуємо свій художній аналіз.

Вже так званий пролог цього вірша спонтанно й неочікувано для читача формує концептуальну структуру циклу, розкриваючи філософські, етико-соціальні проблеми буття, що найбільш співвідноситься з мистецькими проєкціями І.Франка, який, створивши поему «Мойсей», вважав за доцільне написати до неї пролог для ідейно-художнього увиразнювання свого твору.

Смислове й синтаксичне значення кожної строфи аналізованої Лесиної поезії оптимальне. Усі останні рядки строф коротші за попередні. Вони – тристопні, начебто усічені, як певна недоговореність, натяк несказаних переживань ліричної героїні. Так вірш сповнюється розміреністю ритму, мелодійною послідовністю звуків, естетичною довершеністю. Інтонації поезії помірні, навіть стримані, хоч подеколи акцентно текст вимагає урочистості для відтворення замислу письменниці.

Плавна розповідь поступово кристалізує філософський зміст ліричного

опису. Наявні супротивні філософські символи світла й тьми мисляться тут як вже традиційні у художній образності Лесі Українки, наскрізні для всього ліричного циклу.

Центральний філософсько-естетичний образ вірша – блискавиця – алегоричний; це – уособлення ідеї боріння та перемоги як провидіння національно-суспільних змін. Він екстраполюється на так звану загальну ідею поезії як виду мистецтва – «горіння» митця як вияв діяльного буття, як заклик до горіння у боротьбі заради перетворення світу.

Зрозуміло, що такі ідейні аспекти вірша Лесі Українки «За горою блискавиці...» адекватні суспільній концепції української літератури загалом. Тип романтичного мислення поетеси не суперечить художній правді та не зраджує життєвої правди. Публіцистичний пафос і героїчна «полум'яність» аналізованого твору відповідають загальному піднесеному настрою ліричного циклу «Хвиля» і кристалізують його неоромантичний лад.

Література

1. Іваненко В.Г. Крим у житті й творчості Лесі Українки / В.Г.Іваненко // Кримські спогади: Вірші, поеми, проза, листи / Леся Українка. – Сімферополь: Таврія, 1986. – 304 с.

2. Костенко А.І. Леся Українка: Художньо-документальна біографія / А.І.Костенко. – К.: Дніпро, 1985. – 393 с.

3. Українка Леся. Кримські спогади: Вірші, поеми, проза, листи / Леся Українка. – Сімферополь: Таврія, 1986. – 304 с.

Тихоненко О. В., канд. філол. наук, доцент

Тихоненко К. Д., асистент

Харківський національний аграрний університет імені В.В.Докучаєва

ПРОБЛЕМА СВОБОДИ ЛЮДИНИ І НАРОДУ У ТВОРЧОСТІ Г.С. СКОВОРОДИ

Творча спадщина Г. С. Сковороди відіграла помітну роль у становленні й розвитку нової української літератури. Він намагався дати відповідь на гострі проблеми часу, зокрема, прагнув дати обриси нового, справедливого суспільства, справжньої людини, намагаючись проторувати шлях до нових відносин між людьми, заснованих на свободі, рівності тощо.

Проблема свободи, яку піднімає філософ у своїй творчості, посідає чільне місце в українському історико-філософському дискурсі, а також є важливим питанням для української нації. Актуальність роботи викликана потребою вивчення проблем людини, свободи, пізнання, особливо на тлі історичних потрясінь суспільства.

Свободу розуміють як властивість розуму, стан волі. Свобода волі пов'язана з вищими духовними цінностями. Прагнення свободи є генетичною сутністю всього живого, сутнісним принципом самозбереження індивідуальності, народу й утвердження їх у бутті. Невичерпне джерело і зміст свободи людини і народу відчувається тоді, коли її втрачають. Відсутність свободи викликає непоборне бажання її досягнути. Свобода не дається людині від народження й не дарується – її здобувають. Тож природа свободи – це постійна боротьба за неї. Свобода людини і народу неможливі, коли